

BURSA'NIN EN ESKİ TIP SİTESİ

Ord. Prof. Dr. A. Süheyl Ünver

Bursa Tıp Fakültesinin çok isabetli bir kararla açılmasından duyduğumuz iftihar sonsuzdur. Ve bunu 1974 yılına göre tam 575 sene önce 1399 da açılan Yıldırım Darüüşşifasını da şereflelendireceğinden çok mütehasşıs bulunuyoruz.

Bursa Darüüşşifası da zamanında değerli hekimler kadrosuyla usta ve çırak misullu nazarı ve hasta başında ameli hekim yetiştirmiş, diğerleri gibi bir tıbbi kuruluşumuzdur. Lakin 1974'e kadar bu 575 yıl önceki bu Tıp Sitemizde bir açıklık yoktur. Bu arayışı Bursalı denmekle maruf Mehmet İbni Şerif, ondan sonra Bursnlı Ömer Şifaki ve değerli Tıp öğrencilerinden Hekim Ali Münşi ve emsali ve ahfadı değerli tabiblerimiz tarafından doldurulmuş kabul ediyoruz. Binanaleyh Bursa Tıp Fakültesi de gelecekte bir gün 575 yıllıktır diyebileceğimizi ummalıyız.

Birinci Sultan Yıldırım Bayezit (1360-1403) Bursa'da Vakfa tevdi ettiği bir Tıbbi Site kuruyor. Bunda âlimler için de kalabilecek ve ihtisas ölümüne kadar ilerlemiş öğrencilerin yetiştirilmesinde değerli hizmetler görmüş öğretim üyelerinin de barınmalarına imkân verilmiş büyük ölçüde bir cami ve imâret, yanında medresesi, ilk mektebi ve hamamı olmakla beraber Uludağ eieklerinin düzlüğüne inen kısımda % 14 meyilli sahada 40 X 60 ebadında bir hastahane yaptırmıştır. Buraya değerli bir hekim ve personel kadrosu getirmiştir. Bursa'da Tanzimattan sonra Memleket ve Belediye Hastaneleri faaliyete geçmesi tarihine kadar kanımızca hizmet etmiştir,

Hastahane Yıldırım Sitesine kuş suçuşu 250 metre uzaktır. Dikdörtgen şeklindedir. Odaların ve önlerindeki boşluğun üzerleri tonozdan yapılmıştır. Sağ, şehre dönük tarafında sıra ile 12 oda ve karşısında da aynı ve giriş kapısı sağında ve solunda keza 12 oda, ortada bir genişçe bağçe geçildikten sonra tam karşı-

da üzeri kubbe ile örtülü derslane ve cam, makamında büyük bir salon yer alır. Sağ ve solunda ufak ekleri vardır.

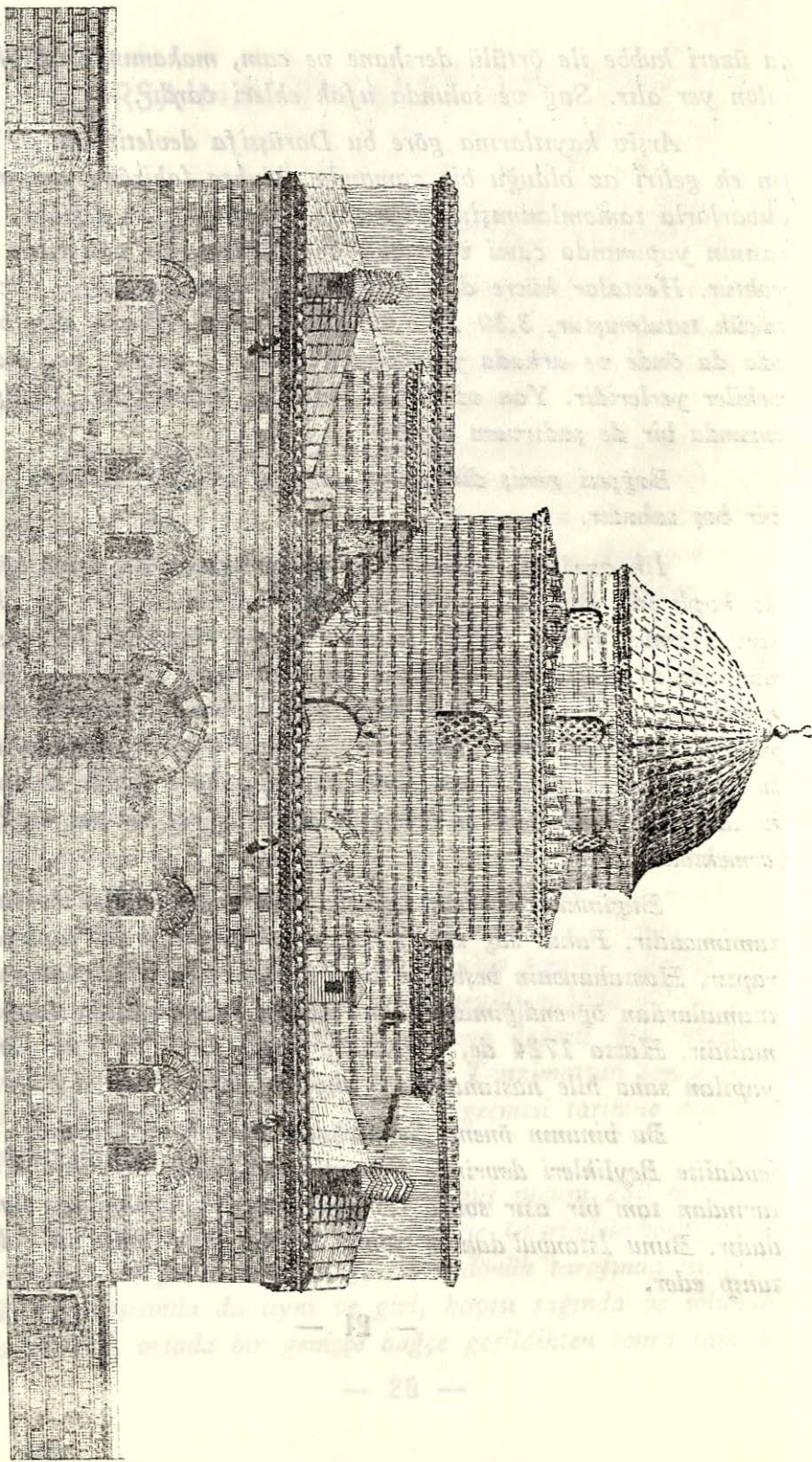
Arşiv kayıtlarına göre bu Darüşsiifa devletimizin ve Vakfın ek geliri az olduğu bir zamanda oldukça fakirâne yani moloz duvarlarla tamamlanmıştır. Her taraf kesme taştan değildir. Burasının yapımında cami ve yanındaki Medresesine gösterilen itina yoktur. Hastalar hücre denen 20 ocaklı odalarda kalır, Ölçüleri küçük tutulmuştur, 3.30 X 3,60 genişliktedir. Ayrıca dört büyük oda da önde ve arkada yer alıyor. Bunlar eczane ve matbah vekiler yerleridir. Yan odalar ve revakler kademelidir. Geniş avlusunda bir de şadırvanı vardır.

Bağçesi geniş dikdörtgen sağ ve solu da oldukça geniş bir boş sahadır.

İlk asırlarda herhalde bu geniş tutulan dış kısmı ağaçlarla kaplı idi. Bundan yarım asır önce terkedilmesinden birçok odaları göçmüş, girişin sağ ve solunda ve sağ köşeden itibaren sıralanan odalar Bursa'nın ihtiyacına cevap verecek Baruthâne haline konmuştur. Yarım asır önce kendi müşahedeme dayanarak arz ediyim ki Bursa şehrinin oldukça dışında idi. Ve civarında evler dolu mahalleler yoktu, Fakat şimdi bu boş saha o kadar dolmuştur ki adet Bursa'nın fakirce evleriyle şehrin içinde sıkışmış intibarı vermektedir.

Bugünkü durumda hastahanenin geniş hududu sol tarafta tamamdır. Fakat sağ tarafı hemen yerle beraberdir yani çok harapdır. Hastahanenin beşbuçuk asır faaliyette bulunduğunu yapılan atamalardan öğrendiğimize göre Vakıfları da herhalde zengin olmalıdır. Hatta 1724 de, Üsküdar'a bağlı Tuzla'da Tuz üretimi yapılan saha bile hastahanenin Vakıflarındandır.

Bu binanın önemi Selçuklular İmparatorluğundan sonra feodalite Beylikleri devrinde Osmanlıların 1299 da müstakil olmalarından tam bir asır sonra Osmanlıların ilk hastahanesi olmasıdır. Bunu İstanbul'dakiler sonra Edirne'de. Manisa'da olanlar takip eder.

BURSA-YILDIRIM DARUŞŞIFASI RESTORASYON ÇEŞMESİ

1/100000
S. 11 E. 11.2

Daha önce Selçukluların sıra ile Mardin, Kayseri, Siuas Konya, Divriği, Çankırı, Kastamonu, Tokat, Aksaray, Akşehir, Harput, Erzurum, Erzincan, Amasya... Şehirlerinde Tıp Siteleri ve Hastahaneleri vardır. İşte önce Anadolu Beyliklerinde sonra bir Beylik olan Osmanlılar devresinde bu şehirlerdeki hastahaneler ve tıp siteleri Kadıları tarafından tasdikleriyle çalışmaları 19. asır ortalarına kadar yedi asır sürmüştür.

Bu gibi laik hastahanelerde daimi maddi tedaviler yapılmıştır. Ruh hastaları buralara alınmamıştır. Şifahi bir anlaşıma ve antik asırlar itiyadı ile şehirden dışarıda tekyeler ve ufakları zaviyelerde melankolî dahil bir çok ruh hastaları tecrid olunarak telkinlerle tedavi edilmişlerdir. Şehirler ve kasabalardaki yatırırların gömülü oldukları yerlerde tekkeler speşiyalize edilmiş, birçok hastalara bakılmış ve onlara ruhi tedaviler tatbik edilmiştir. Bursa Hastahanesinin devamı boyunca da şehrin tekkeleri bu gibi ruhi tedavilerde fahri ve tesirli görev almışlardır.

Yıldırım Bayezid Darüşşifasında Çalışanların Kronolojisi

Bu tam teşekküllü hastahannenin Yıldırım Sultan Beyazid külliyesi vakfiyesi içinde önemli bir yeri vardır.

Darüşşifa karşısında tıbbî kadro şu suretle yer almıştır.

— Üç hekim. Birisi başkan. Günde oniki dirhem nakit ve her sene yirmi müd buğday ve dört müd piriñç.

— İki tabib günde sekiz dirhem nakit. Her sene onbeş müd buğday ve ikişer müd piriñç.

— Şerbetçilere her gün bir dirhem. Senede onikişer müd buğday.

— Saydeloniyon (Eczacılar) ikişer dirhem yövmiye. Senede onikişer müd buğday. İki Aşçı günde ikişer dirhem ve her sene oniki müd buğday.

Hastaların nafakaları, ihtiyaçları, yiyecek ve içecekleri için günde ikiyüz elli akçe hesabıyla yılda 93.600 dirhem. Dörtte bir müd pirinç ve yettiği kadar buğday verilmesi şart koşulmuştur. Pirinç ve buğdaydan başka gıdalar para ile alınmaktadır.

Bu esas dahilinde asırlar boyunca vazife olarak sağlık görevinde çalışanların altı asrı dolduran kadrosu bize sunu öğretecektir ki darüşşifa Bursada büyük hizmetler görerek hemen bu güne kadar fasilasız devam ettiğine göre Bursada yeni kurulan Tıp Fokültemizin tarihine ve devamına bir gün vesile olacaktır.

Bursa darüşşifasından aynı zamanda pek çok meşhur hekim geçmiştir. İlk hekimlerinden biri Hüsnü ismindedir derler.

1496- İkinci Sultan Bayezidin oğlu Sultan Alemşah'ın hizmetinde Hoca Mevlana Ali Bin Şemseddin Ahmet tabib.

1519- Yıldırım Tımarhanesinde günde dört akçe ile hekim Müslühüddin.

1555- Günde sekiz akçe ve yılda dört müd pirinç ve anbeş müd buğday alan Müslühüddin hekim olunca yerine Selçuk adında yahudi hekim getirilmiş.

1566- Birinci hekim Kasım İstanbula nakledilmekle yerine Sultan Mustafa hekimi olan Mevlana Bostan Otuz akçe, yirmi müd buğday ve dört müd pirinçle tayin edilmiş. (1)

1616- Darüşşifa baş hekimi Sadi.

1629- Günde onbeş akçe ile ikinci hekim Mehmed başka bir yere gitmesinden Tıp medresince istidadlı Hazik hekim Mehmed getirilmiştir.

1644- Birinci hekim yirmi beş akçe alan Sadi ölümü üzerine Süleymaniye darüşşifasından ikinci hekim Mehmed onaylanmış.

1647- İkinci hekimin çekilmesi üzerine 11 akçe ile Mevlana Mehmed Nakşi gelmiş. Aynı senede birinci hekim Mehmed Halife.

(1) Bursa müd ü İstanbul müd'ünün bir mislidir.

1649- Baş hekim Mehmet bin mehmet Çelebi İstanbula gideceğinden yerine Hacı Hasanın tayini.

1662- Bu Darüşşifa i Mubarekde baş hekim Ramazan, ikinci hekim Mustafa Cerrah sefer ve Mehmed Kehhal Katip Ali çelebi, vekil haraç Ahmed, Kilerci Mehmed, Bekir ve bir diğeri. Aşçı Oruç ve Ebu Bekir, Çamaşırcı Mustafa, yıkayıcı hacı Ebu Bekir, kapıcı İbrahim.

1674- Birinci hekim Salih hizmetde olmadığından hastalara bakılamayınca hekim başı Hayati zâde Mustafa Feyzi, Bursa kadısının inhası ile zamanında baş hekim Ali ölünce Hasan'ın tayini uygun görülmüş, tarihsiz bir diğer vesikada böyle bir tevcih daha mevcuttur.

1690- Tabib Ali ölmüş ve ikinci tabib sürülmüş. Hekim başı yerlerine Hasan ve molla mehmedi yolluyor.

1701- Birinci hekim Abdullaha görevinden alınmış yerine bir diğeri tayin edilmiştir. Emriyle tabibler reisi Nuh efendî huzurunda imtihanlarının yapılması ile zarar görmemelerine karar veriliyor.

1702- Üçüncü Hekim Mehmed halife vazifesini ve cihetini Mahmud Halifeye bırakıyor. Nuh efendi kabul etmiş.

1703- Üçüncü hekim çekilmiş. Nuh efendi bir diğerini gönderiyor.

1706- Darüşşifa Kayyımı çamaşırcı, buhurcu, pazarcılık tek birisi uhdesinde yerine bir diğerini vakf nazırı yollamış.

1706- Günde iki akçe vazifeli kehhal Mahmud ölünce yerine Nuh efendi Abdülkerimi yollamış.

1706- Birinci ve ikinci hekim ölünce Nuh efendi Mustafayı göndermiş.

1840- Üçüncü hekim İsmail Halife ölünce yerine Abdullah getirilmiş.

1745- Günde 7 akçe ile Hekim ciheti verilmiş.

1755- Yeni onaylanan birinci hekim seyid Mehmede hastalara dikkat ve itina göstermesi, hastanedekilere bilhassa Mütavelli Mehmed ağa ile iyi geçinmesi için bir uzunca emir yollanmış.

1756- (Bundan bir sene sonra öldüğü gibi) bu baş hekim tekrar mektup yazılarak mütevellî Mehmed ağanın) mühim mevki de bulunanların yakini ve hekim başı ile diğer bir tanışıklığı olması hatırlatılarak darüşşaffada mesirden başka macun pişirilmediği herkes tarafından bilindiği halde Mehmed ağanın bu sebebdendir edildiği yazılmış ve vakfa hizmet edenlerin mütevellî aleyhine döndürülmesi tenbin edilmiştir.

1770- Darüşşifada 5 akçe gündelik senede bir müd buğday ile Cerrah Mehmed ölünce vazifesi yeni saray ağası Ahmed imzasıyla oğulları Abdürrahim ve Medmet Saide tevcihleri istenmiş.

1798- Darüşşifa da aşçı ve sair cihetler verilmiş. Lakin yerleri bu vesika özetinde yok.

1821- de bazı cihetler tevcih edilmiş, lâkin bunların isimleri vesikada yazılı değil.

Bu tarihten sonra Yıldırım Darüşşifası kadrolarına rastlamadık. Lakin E. H. Ayverdi darüşşifanın batısındaki kabristanda ufak bir taş üzerinde Mustafa Efendi Tabib 1255 (yani 1839) tarihini bulmasından hastahanenin tanzimattan sonra bu şehrin sağlık te'sislerine bağışlanması zamanına kadar faaliyet gösterdiği yorumunda bulunmaktayız.

Bu kronoloji Bursa şer'iye sicillerini içmeleyen Kamil Keçeçioğlu ve İstanbulda başvekâlet arşivi Tıb dosyalarından tarafımızdan çıkarılmış.

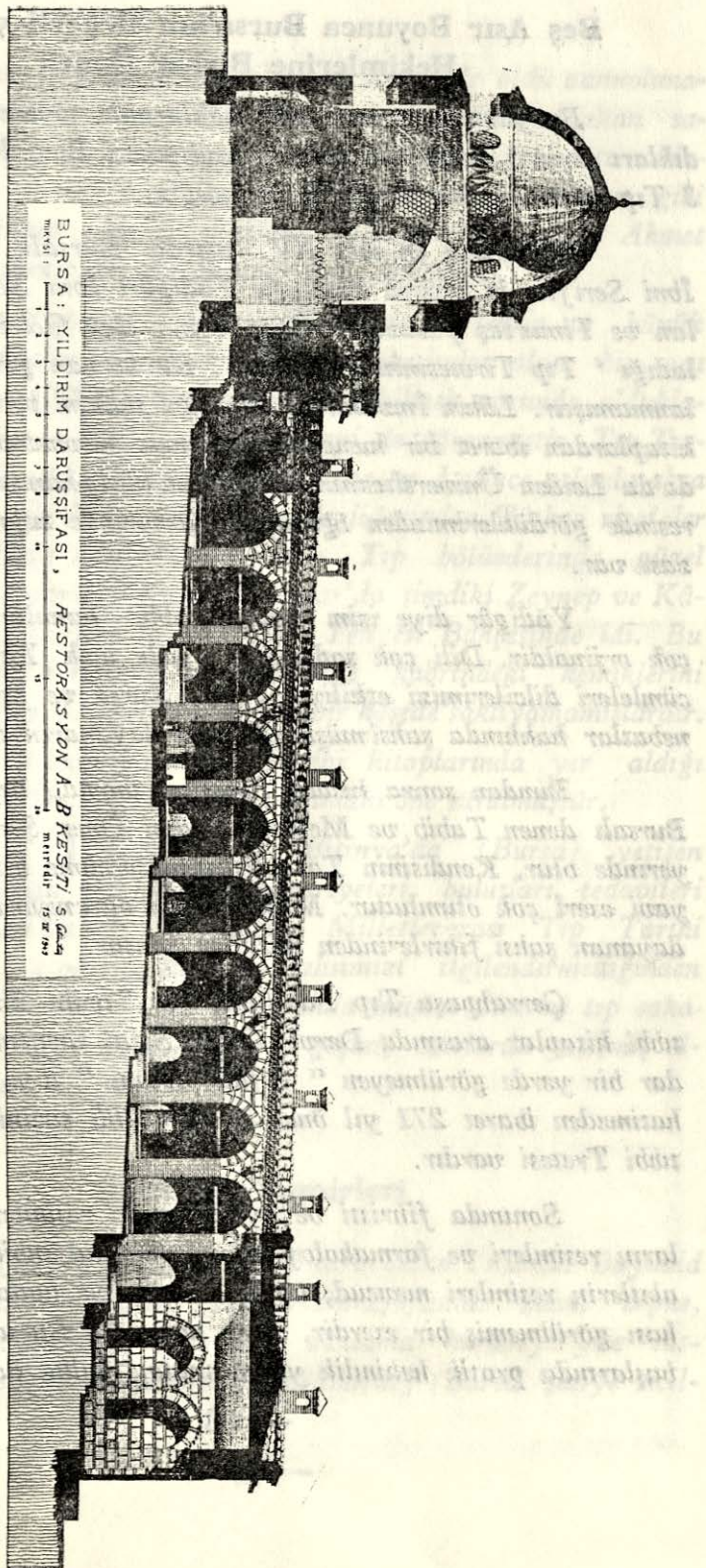
Bunlardan öğreniyoruz ki Bursada Darüşşifa hekimlerinin müfettişi ve âmiri kadıdır.

O boşalan yerleri Hekim başıya bildiriyor, o da yenilerini gönderiyor. Asırlar boyu buna riayet edilmiştir.

Bu listede bazı senelerin arası çok açılıyor. Sebebi arşivde bunların bulunmamasıdır.

Ama bir kısmı şer'iye sicillerinde yer alıyor. Zira herkesi bir usûl ile İstanbuldan yollanan bu hekimlerin memurluk işlemlerinin kanuni bir mahiyet alması için mutlaka kadı sicilline kaydedilmektedir. Bu şimdilik tam bir liste olamaz. Ama yeniden arandığı nisbette bulunabilecek yeni belgelerle bu liste muhtemel ki bütünlenebilir.

(1) Halifenin türkçeleşmiş kalfadır. Bugünkü doçent payesine uyar. Her hekime bu ünvan verilmemiştir.

BURSA: YILDIRIM DARUSSIFASI, RESTORASYON A-B KESİTİ 5/64
MİTRE 1 12 1/2 1/4

Beş Asır Boyunca Bursa'nın Değerli ve Âlim Hekimlerine Birkaç Örnek

Bu yazımızda senelerdir haklarında söylenenlerle ve yazdıkları orjinal eserleriyle çok ilgilendiğimiz Bursalı diye bilinen 3 Tıp üstadımızdan kısaca bahsedeceğiz.

Bunlardan en eski XV. asırda Bursalı Tabib Mehmed İbni Seriftir ki ortaya koyduğu Yadigârı İbni Şerif ismi ile anılan ve Timurtaş pasazade Gazi Umur Bey Çelebi adına hazırladığı ' Tıp Tiretesinin ı sahibidir. Bu herhan gibi vesile yayınlanmamıştır. Lâkin İmzalarını koyduğu mühim birkaç ilim dalında kitaplardan ibaret bir hususi kütüphanesi mevcut olduğunu Hollanda'da Leiden Üniversitesinin milyonluk kütüphanesi manusküri dairelerinde gördüklerimizden öğrendik. Herbirinde tuğra şeklinde imzası var.

Yadigâr diye isim verdiği tıbbi kanulardaki toplaması çok orjinaldir. Dili çok sadedir. Ve hele açık Türkçe ile zarif cümleleri dilcilerimizi etkiliyecek gibi Bursa ve çevresindeki tıbbi nebatlar hakkında şahsî müşahedelerine dayanarak bilgi vermektedir.

Bundan sonra kısaca Sinoplu amma, hep oturmasından Bursalı denen Tabib ve Mevlevi Dedesi Ömer Şeref'den bahsetmek yerinde olur. Kendisinin Taracelsustan tercüme ettiği Tıbbi Kimyavi eseri çok olumludur. Mütâlasından öğreniyoruzki tecrübelerine dayanan şahsi fikirlerinden misaller çoktur.

Çerrahpaşa Tıp Fakültesi Tıp Tarihi Enstitüsü yazma tıbbî kitaplar arasında Derviş Ömer Şşfaî tarafından şimdiye kadar bir yerde görülmemeyen " Şifaiül eskam " diye 2 makale ve bir hatimeden ibaret 271 yıl önce 1115 (1703 tarihinde yazılmış bir tıbbi Tretesi vardır.

Sonunda fihristi ve ayrıca sonda resimleriyle tıbbi nebatların resimleri ve farmakoloji kimyasına aid inbik fırınlar vesair aletlerin resimleri mevcut, nadir ve şimdiye kadar ikinci bir nüshası görülmemiş bir eserdir. Anyı zamanda Bursada XVIII. asır başlarında pratik hekimlik yapmasından halka kadar gelmiş efsa-

neleşmiş ve dikkate değer söylentiler vardır. Hele öldü zannolunarak defni hazırlıklarında yıkanan birisinin vücudundan akan sabunlu suyun köpürmesine dikkatinden bunun ölmeyip hayatta olduğunu farketmiş ve onu kurtarmıştır. Eski Bursa halkının bu gibi söylentilerine dikkat eden üç dostum “ Şerbetçi Ahmet, Ahmet İsfendiyari, Mahmut Nedim İpekyün'den duydum.

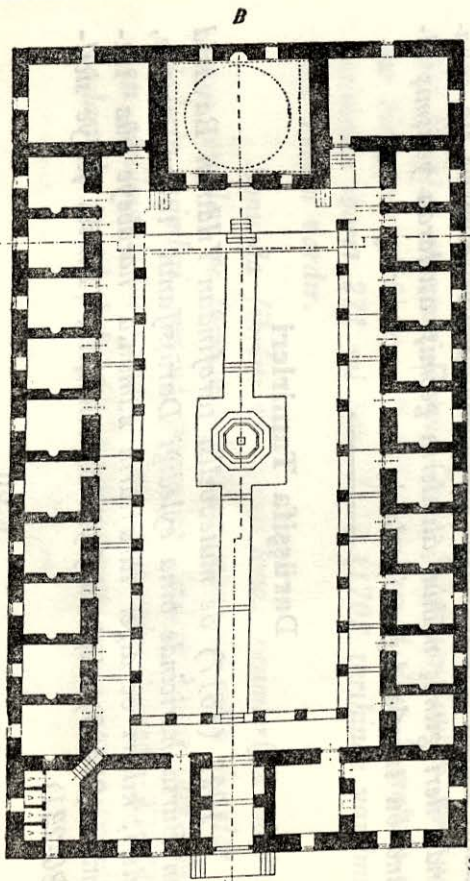
Bursalı Tabib Ali Münşi Efendi de bu şehrin en büyük Tıp üstadlarından. Ömer Sifahinin talebesinden olan bu zat yalnız hekimlerin XVIII inci asırda bile bilmek zorunda oldukları Arapça ve Fersçadan başka Latinceyi de öğrenmiştir. Tıp Tretesi olarak Bıdaatül Mütedi, Cerrahname ve Latince aslında akra badin, kınakına ve Ipece Kuana ve bir diğerinden Türkçe risaleler düzenlemiştir. Hale kütüphanelerimizin Tıp bölümlerinde güzel yazılı nüshaları vardır. Kabri Üsküdar'da şimdiki Zeynep ve Kâmil Hastahanesi karşısında Divitçiler Tekyesi Bahçesinde idi. Bu kadar uyarmamıza rağmen son senelerde kabrindeki kemiklerini bir tarafa bırakın, kitabeli taşını bile bir köşede saklıyamamışlardır.

Bu iki âlimin garp Tıp Tarihi kitaplarında yer aldığı üstadımız Prof. Dr. N. Uzluk tarafından öne sürülmüştür.

Milâttan 124 yıl önce Bitinya'da (Bursa) yetişen «Aselepiade» adında bir hekimin nazariyeleri, buluşları, tedavileri ve hakkında olan tasvîp ve tenkitler Milletlerarası Tıp Tarihi kitaplarında yer almıştır. Bu zatı bahsimizi ilgilendirmediğinden almadık. Lâkin feyizli Bursa toprağında müsbet ilim ve tıp sahasında ileri gitmiş mühim âlimlerin geçmiş asırlarda yetişmiş olmasına bu suretle değinmiş olduk,

Darüşşifa Tamirleri

1027 (1617) de mütevellisi tarafından Yıldırım Bayazid Hanın Bursa haricinde bina eylediği Darüşşifanın tavan, cephe, hücreleri, killeri ve diğer tarafların zamanla harabeye yüz tutmasından (26699) akçe sarfıyla onarılmıştır, (Bursa şeriye sicilleri 80-231)

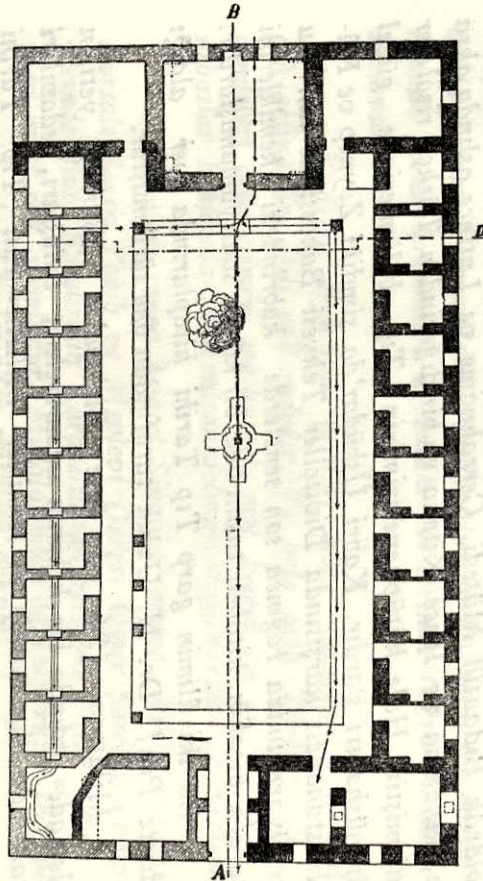

III - RETORASYON PLANI

BURSA - YILDIRIM DARÜŞŞİFASI

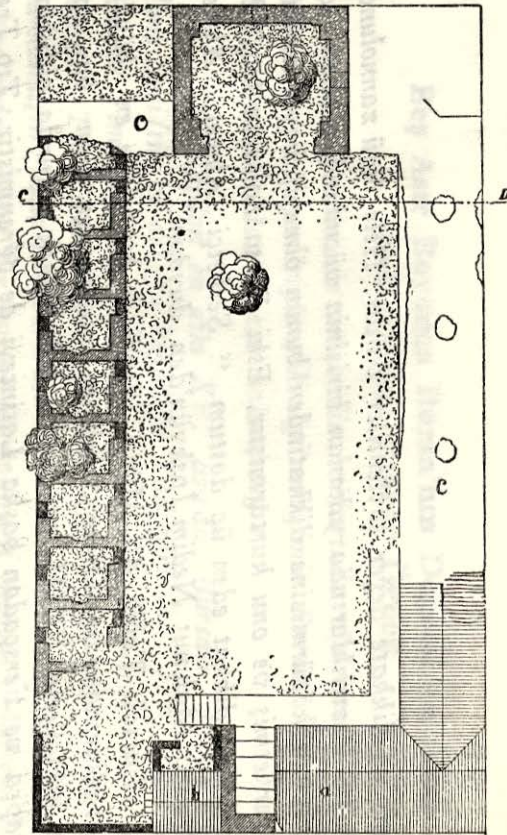
BUYUKLUK : 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 15 20 25 METRE

S. Altınay
21. 8. 1945

II - 1945, 1946 YILLARINDAKİ HAFRİYAT NETİCESİ

■ : ÜSTÜ TON OZLU DUVARLAR ■ : YIKIK ORJİNAL AYAK VE DUVARLAR, ■ : SONRADAN YAPILMIŞ TAHRİFÇİ DUVAR
— : KANAL VE KÜNKLELERLE SU TESİSATI

I - 1944 YILINDA KUŞBAKIŞI GÖRÜNÜŞÜ

■ : ORJİNAL DUVAR KALINTILARI, ■ : SONRADAN YAPILMIŞ ADI DUVARLAR
■ : MOLOZ YIGINTILARI, a : BARUTHANE KIREMIT ÖRTÜSÜ, b : MEMUR ODASI, c : ÇÖKMEYİŞ TONUZ KALINTILARI

1614 de Darüşşifa bahçelerle sarılıdır. Binanın önünden de Roma kaldırımly yol mevcut ve civarında tek ve ayrı evler yer almıştır.

1649 da bimarhanenin harab olan bazı kısımları onarılmıştır.

1082 (1671) Tarihli vesikaya göre tamirler daima Yıldırım Külliyesi ile birlikte yapılıyor. Bunlar daha çok kubbe kurşunları vesaire hakkında işlemlerdir. Bunlar hemen her asırda yapılmıştır. Nitekim halen Bursa müzelerinde, Bursa şeriye sicillerinden birinde aynı senede Yıldırım bimarhanesinin 22 odası tamir edilmiş ve hamamın beş halveti de yenilenmiş ve imaretinde de onarım yapılmış. Bu tarihten üç yıl önce de 1668 de Darüşşifada hekimbaşının oturacağı yer ile hastahane şadırvanına Ulu-
dağdan gelecek su işi halledilmiştir.

Darüşşifa Hakkında İlk Yayınlar :

Her ne kadar vakfiyesinde ve Bursa şeriye sicillerinde (Devletimiz noter defterleri) kısa bile olsa tarihini zaman zaman aydınlatıcı bilgiler vardır. Bunları kısmen emeklilik devrinin ilk yıllarını Bursada heriçen arşivçi tarihçimiz rahmetli üstad Kâmil Kepecioğlu Bursada Orhan Kütüphanesine mal edilen (Bursa kü-tüğünden) derli toplu bilgiler vermişse de daha önce Bursada yerleşip Verem Dispanseri hekimliğini yapan ve Bursadan mebus seçilen tıp tarihçilerimizden rahmetli doktor Osman Şevki Uludağ Osmanlılarda (Beş asırlık tababet tarih) eserinden bilgi veriyor. Bursada "Ertuğrul Gazetesinde" yazı heyetinde iken 27 Mart 1911 Darüşşifa onarım ve korunması hakkında cemiyeti Tıbbiyei Osmaniye'ye hitaben ilk makaleyi yazmıştır.

Darüşşifa hakkında geniş bilgiler vermiş, lakin binanın tamiri lüzümü hakkında müteaddid teşebbüslerinden başarı elde edilememiştir.

Bursa Darüşşifası hakkında yüksek mimar Sedat Çetintaş 1946 da yayınladığı "Türk Mimarı Anıları-Osmanlı Devri"

(Bursada Hüdavendiğâr Murad ve Yıldırım Beyazid binaları) eserinden Bursa Darüşşifası kısmı İstanbul Üniversitesi Tıp tarihi Enstitüsü N. 46 da (1952) de ayrıca Tıp Fakültesi Dekanı Prof Dr. Ekrem Şerif Egeli ön yazısıyla ve plan ve projeleriyle bastırılmıştır ki rahmetli mimarımızın en değerli yayınıdır. Resimlerinden üçüncü bu yazımıza aldık ve metninden faydalandık.

Prof. A. Gabriel de Bursa hakkında yayınladığı *Monuments de Brousse* kitabından bizden istendiği bilgiye değer vererek bahsetmiştir.

Bu konuda en yeni ve ciddi çalışma da yüksek mühendis Ekrem Hakkı Ayverdinindir. (Osmanlı mimarisinin İlk Devri) (Ertuğrul. Osman, Orhan Gazi, Hüdavendiğâr ve Yıldırım Beyazid) kısmında (C.1, 1966 Sahife. 454-461) geniş ve olumlu yeni bilgiler vermektedir ki bu yazımızın esaslı kaynaklarından biri oldu.

Resimler ve İzahları

1— Bursada Yıldırım Darüşşifasının tamirinden sonra alacağı durum (Y. M. Sedat Çetintaş)

2— Yıldırım Darüşşifasının plânı I 1944 yılında yerinde durumun kuş bakışı görünüşü. II 1945, 1946 yılında yapılan kazıya göre çıkarılmış Plân durumu. III yeni yapılacak restorasyondan sonra meydana çıkacak plân (Sedat Çetintaş)

2— Yıldırım Darüşşifasının restorasyondan sonra alacağı şekil. (S. Çetintaş)

Hastahanenin bir eczahanesi vardır. Planında büyükçe önde ve arkada ikişerden dört odadan birindedir. Sedat Çetintaş burada bazı kazılar yaptırırken kırılmış İznik yapısı üstü çiçekler ve bir servi resmisyle süslü bir ilâç kabıdır. Toprak altından parçalanmış olarak ufak bir kısmı bulunabilmektedir. İlâcın tam ismini okumak mümkün değildir. Mühim bir kısmı kaybolmuştur. Ancak «Şarab» ve «Büzun» kelimeleri okunabiliyor. Bununla mezkûr Darüşşifa eczahanesinin ilâç kapları muhteviyatının zamanında bir örnek olacak zenginlikte bulunduğunu bildirmektedir.

(Bursada Hüdavendiğâr Murad ve Yıldırım Beyazid binaları) eserinden Bursa Darüşşifası kısmı İstanbul Üniversitesi Tıp tarihi Enstitüsü N. 46 da (1952) de ayrıca Tıp Fakültesi Dekanı Prof Dr. Ekrem Şerif Egeli ön yazısıyla ve plan ve projeleriyle bastırılmıştır ki rahmetli mimarımızın en değerli yayınıdır. Resimlerinden üçüncü bu yazımıza aldık ve metninden faydalandık.

Prof. A. Gabriel de Bursa hakkında yayınladığı *Monuments de Brousse* kitabından bizden istendiği bilgiye değer vererek bahsetmiştir.

Bu konuda en yeni ve ciddi çalışma da yüksek mühendis Ekrem Hakkı Ayverdinindir. (Osmanlı mimarisinin İlk Devri) (Ertuğrul. Osman, Orhan Gazi, Hüdavendiğâr ve Yıldırım Beyazid) kısmında (C.1, 1966 Sahife. 454-461) geniş ve olumlu yeni bilgiler vermektedir ki bu yazımızın esaslı kaynaklarından biri oldu.

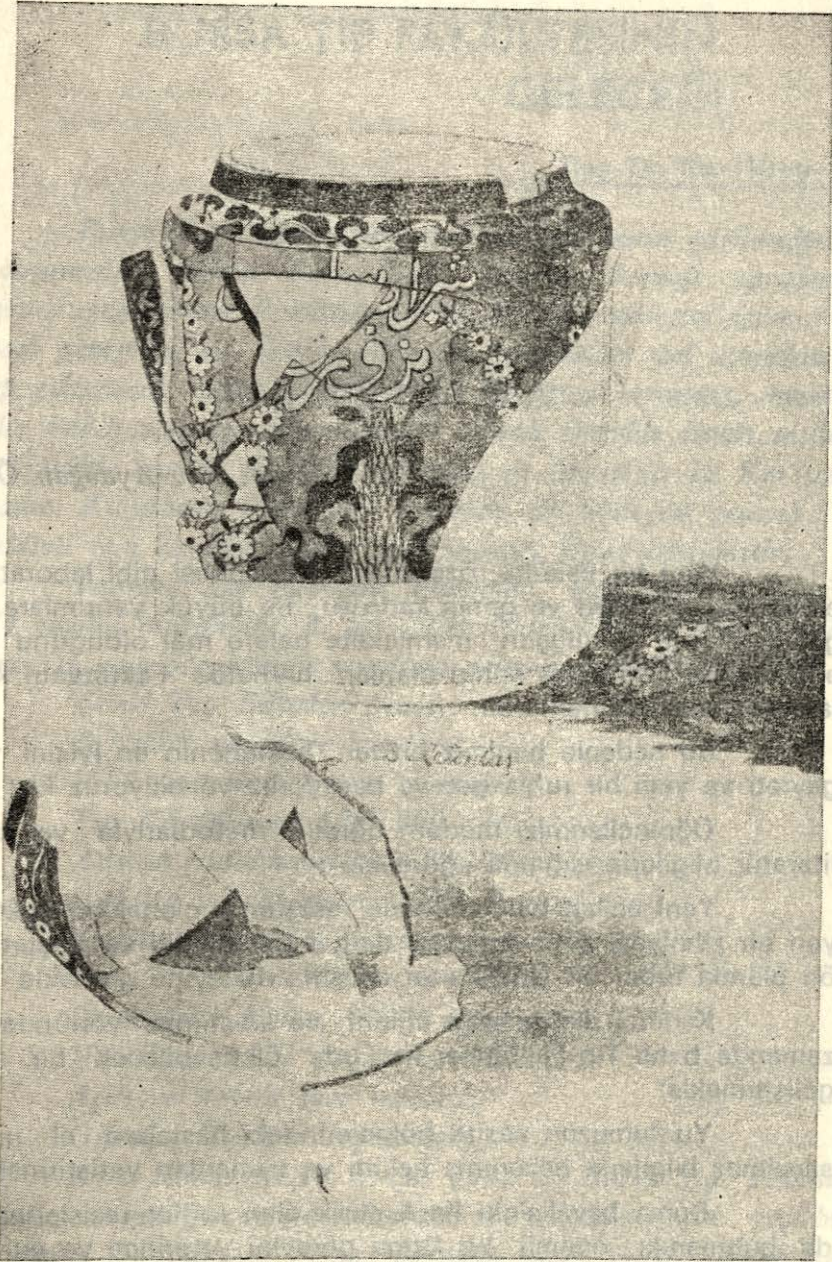
Resimler ve İzahları

1— Bursada Yıldırım Darüşşifasının tamirinden sonra alacağı durum (Y. M. Sedat Çetintaş)

2— Yıldırım Darüşşifasının plânı I 1944 yılında yerinde durumun kuş bakışı görünüşü. II 1945, 1946 yılında yapılan kazıya göre çıkarılmış Plân durumu. III yeni yapılacak restorasyondan sonra meydana çıkacak plân (Sedat Çetintaş)

2— Yıldırım Darüşşifasının restorasyondan sonra alacağı şekil. (S. Çetintaş)

Hastahanenin bir eczahanesi vardır. Planında büyükçe önde ve arkada ikişerden dört odadan birindedir. Sedat Çetintaş burada bazı kazılar yaptırırken kırılmış İznik yapısı üstü çiçekler ve bir servi resmisyle süslü bir ilâç kabıdır. Toprak altından parçalanmış olarak ufak bir kısmı bulunabilmektedir. İlâcın tam ismini okumak mümkün değildir. Mühim bir kısmı kaybolmuştur. Ancak «Şarab» ve «Büzun» kelimeleri okunabiliyor. Bununla mezkûr Darüşşifa eczahanesinin ilâç kapları muhteviyatının zamanında bir örnek olacak zenginlikte bulunduğunu bildirmektedir.

Bursa Darüşşifasında bir ilâç kabı